

ቋንቋ ትግርኛ ናቢይ ገጹ፤ ምህብታምዶ ምህውታት፤

ሓያሎይ ዓመታት አቢሉ ይገብር፤ ናይ ገለ ቋንቋታት ሃገርና ክኢላ ምዃኖም ዝእምነሎም፤ አቦና መምህር ሙሳ አርን፤ “ትግሓርኛ” ዘርእስታ ሓንቲ አገዳሲት ጽሕፍቲ አዳልዮም ምንባርም እገኛለኒ። ነታ ጽሕፍቶም ብምልእታ ከንብባኝ ዕድል እንተዘይረኽብኩ፤ ሓፊሻዊ ትሕዝቶኡ ግን ብርዱእ ምኽንያት (ማለት አብ ትሕቲ መግዛእቲ ኢትዮጵያ ንሓያሎይ ዓመታት ተቐሪገና ብምንባርና ጥራይ ዘይኮነስ፤ ናይ ባዕዲ ቋንቋታት ንምትእትታው፡ ገዛእትና ዘይፈተንዎ ስጉምትታት ስለዘይነበረ) ነቲ ዝምዕበል ዝነበረ ናይ ቋንቋ አምሓርኛ ጠባይት-ሓዘል ዝኾነ ቃላት ትግርኛ “አተሓናፊጽካ” ምዝራብ ወይ ምጽሓፍ ተርእዮ ብእዋኑ ወጊድ ክበሃል ከም ዝነበር ትእምት ከምዝነበረት ትዝ ትብለኒ።

እቲ ዘሕዝን ከኣ፡ ገለ-ገለ ቃላት ይኹኑ ወይ ጥምረ-ሓሳብ (phrases/clauses) ክሳዕ ምሉእ ሓሳባት (sentences) ከይተረፉ፤ ናይ ባዕዲ ቅርጺን አገባብን ሒዞም ብሓያሎይ ኤርትራውያን ክዝውተሩ ይርአዩን ይስምዑን አለዉ።

ከምኡ'ውን ገለ ሓደ ፊደላት ናይ ቋንቋ ግእዝ፡ አብ ቋንቋ ትግርኛ ናይ ግድን አድላይነቶም አይተራእዮንን ጥራይ ዘይኮነስ፤ ንዓዓቶም ዕሸሽ ብማላት ንምምላኽ ፊደላት ትግርኛ ብዘዮማትእ ከቃላጥፎን ከዕዝዞን ተኸእሎ አሎ በሃላይ እዩ። ንኣብነት ክልተ “ጸ” (ፀ)፡ ክልተ “ሰ” (ሠ) ወዘተ። ዋላኝ ናይ ቋንቋ ግእዝ ፍልጠተይ ውሱን እንተኾነ፡ አብ ቋንቋ ግእዝ አድላይነቶም ዘዮማትእ ሓቂ ክንሱ፡ አብ ቋንቋ ትግርኛ ግን፡ አድላይነቶም ዘሎ አይመስለንን።

እዞን አብ ታሕቲ አተምቢሆን ዘለኹ ትዕዝብተይ፡ ካብ ባሕሪ ብጭልፋ ደአ'ምበር፡ ኩሉ ክዝርዝር እንተኾይነ መጽሓፍ ምጽሓፍ እኹል ግዜ ስለዘይረኽብኩ፡ እተን አመና ኅሊሐን ዝደጋገማ ቃላትን ጥምረ ሓሳባትን ጠቐስ፡ መባራብሪን መቢጋገሲን ለባማትን ግዱሳትን እዩ 'ቲ ትምኒተይን ሓሳቢይን።

አብዚ አንብብቲ ክርድኡለይ ዝምሕጸን ግን፡ ነዛ ሕጽር ዝበለት ስነ ጽሑፍ ከቕርብ ዝደረሸኒ ነገር እንተልዩ፡ አነ ልዕሊ ሰቢይ አፍልጦ ቋንቋ ትግርኛ አልዩኒ ዘይኮነኩስ፡ እቲ ተፈጠሩ ዘሎ ናይ ቋንቋ ሕልኸልኸን (Confusion) ዘይግቡእ አጠቃቅማን (Non Standard Use) ንምእላዩ ንምፍታንጥ፡ ናይ ቋንቋ ትግርኛ ክኢላታትን ሰብ ልቦናን ከእ እጃቶም ብምብርካት፡ ነዚ አተምቢሆ ዘሎኹ ተበግሶ ምርኩስ ብምግባር ነናቶም ተሞክሮን ክእለትን ብዘፍቀደሎም አገባብ ከህጥርዎ ተስፋን እምነትን ስለዘለኒ እዩ።

፩ይ አጠቃቅማ ፊደላት፡

- “ሀ”ን፡ “ሂ”ን
- “በርሀ” ድኣምበር “በርሂ”፡ ከምኡ’ውን “አብረሀት” እምበር “አብርሂት” ኣይጽሓፍን
- “ሐ”ን፡ “ሐ”ን
- “ሐፋሽ” ድኣምበር “ሐፋሽ”፡ ከምኡ’ውን “ወሐይዝ” እምበር “ወሐይዝ” ኣይጽሓፍን
- “አ”ን፡ “አ”ን
- “አደይ” ድኣምበር “አደይ”፡ ከምኡ’ውን “አነ” እምበር “አነ” ኣይጽሓፍን
- “ዐ”ን፡ “ዐ”ን
- “ዐሚ” ደኣምበር “ዐሚ”፡ ከምኡ’ውን “ዓሊ” እምበር “ዐሊ” ኣይጽሓፍን
- “ዐ”ን፡ “ዔ”ን
- “ብድዐ” ደኣምበር “ብድዔ”፡ ከምኡ’ውን “ቁጥዐ” እምበር “ቁጥዔ” ኣይጽሓፍን
- “ፀ”ን፡ “ጸ”ን
- “ጸሓይ” ድኣምበር “ፀሓይ” ከምኡ’ውን “ባጽዕ” እምበር “ባፅዕ” ኣይጽሓፍን
- “ሠ”ን፡ “ሰ”ን
- “ሰራው” ድኣምበር “ሠራው” ከምኡ’ውን “ናሕሲ” እምበር “ናሕሢ” ኣይጽሓፍን

፪ይ ገለ አጠቃቅማ ምልክታት (ሕገጋት) (punctuations)፡

- “?”ን፡ “?”ን ምልክት ሕቶ (Question mark)
- “?” ድኣምበር “?”ሲ ኣይፋልን። ንኣብነት፡
- “መንዩ ስምኪ ‘ዛሓብተይ!” ድኣምበር፡ “መንዩ ስምኪ ‘ዛሓብተይ?” ኣይግድን
- (’): ምልክት ኣሕጽሮተ ቃል (apostrophe)
- ክልተኡ’ኳ ቅኑዕ ኣበሃህላ (ኣዘራርባን ኣጸሓጅቶን) እንተኾነ (ካብ “ኣብ እዚ” ቦታ “እዚ” ንራኽብ)፡ወይ ከኣ “ኣብዚ” ቦታ “እዚ” ንራኽብ ማለት (“ኣብዚ ቦታዚ” ንራኽብ) ምባል ስለዝቐልል፡ ብዝተኻእለ መጠን ምልክት ኣሕጽሮተ ቃል ኣስፊሕና ክንጥቀመላ ይግባእ።

፫ይ አጠቃቅማ አሃዛት፡ ቁጽራ፡

ካልእ ኣገዳሲ ዝብሎ ናይ ቁጽሪ አሃዛትና ዘይምጥቃም ዓቢ ጌጋ ንፍጽም ከምዘሎና እስምዓኒ፡ ናይ ብሓቂ ዘሕዝን ከኣ እዩ። እቲ ርዱእ ጸገማት ናይ አሃዛትና ኣብ ቦትኡ ከሎ፡ አሃዛትና ክንጥቀመሎም እንኽእለሉ ኣጋጣሚታት ግን ኣሎ። ንኣብነት “ገጸ” ናይ መጻሕፍትን ጥራዛውትን፡ ጋዜጣታትን። ምዕራፋትን ሕጡባትን ናይ መጻሕፍቲ፡ ከምኡ’ውን ተኸታተልቲ ቁጽርታት (Serial numbers) ክንጥቀመሎም ንኽእል። እቲ ጸገም “ባዶ” ስለ ዘይብሉ፡ እቶም ንቡራት ናይ ቁጽሪ ሕግታት (ማለት ምድማር፡ ምጉዳል፡ ምምቃልን ምርባሕን ወዘተ) ክትግበሩ ስለ ዘይከኣል እዩ። ከም ዝፍለጥ፡ እቲ ብናይ ሮማውያን አሃዝ (Roman numeral) I, II...X, IV, XL C, M etc) ዝፍለጥ ስርዓተ ቁጽሪ እንተኾነውን ከም ናይ ግእዝ (ትግርኛ/ትግረ) ጸገም ኣለዎ። “ባዶ” ዘመልክት ቁጽሪ የብሉን። ካብ ጥቕሚ ወጻኢ ግን ኣይኮነን። ስለዚ፡ አሃዛት ቁጽርታትና ብግቡእ ክንፈልጠምን ክንጥቀመሎምን፡ ምስክር ሕቡን ባህልናንን ታሪኽናውን ስለ ዝኾኑ ክንዕቅጥም ይግባእ። **፩ ፪ ፫ ፬ ፭ ፮ ፯ ፰ ፱ ፲ ፲፩ ፲፪...፳ ፴ ፵ ፶ ፷ ፸ ፹ ፻** **፲...፷... ዝገርምዩ ገለ መናእሲዮትናስ ወረ “እዚ ናይ ኣምሓርኛ እዩ” ዝብሉ ኣይተሳእኑን!**

ንእግረ መገደይ “፳” “ዕስራ” ድኣምበር “ዒስራ” ኣይኮነን እቲ እሩም ትግርኛ።

፬ይ አጠቃቅማ ቃላት:

“ባባ”ን “ማማ”ን

እዚ ብመሰረቱ ናይ ወለዲ በደል’ዩ ዝብል ኣነ። ኣብ ክንዲ “ኣቦ”ን “አደ”ን ናይ ኣጉል “ስልጣን” ዝፈጠሮ ንዝኾነ ዜጋ ኤርትራ ዘሕብን ኣይኮነን። ከምኡ’ውን ነዚ ከም ዕንባባ “ገልገል መስቀለ” ወግሐ ጸብሐ ዝዕንባብ፡ ስም ዝውለዳ ህጻናትና ናይ ባዕዲ ኣስማት “ሱዚ፡ ዴቦራ፡ ካቲ፡ ሜሪ፡ ሂንሪ” ወዘተ (Suzi, Deborah, Kathy, Mary, Henry) እንዳሃብና ባህልና ክንብልሎ ኮሎና ናይ ብሓቂ ዘጉሂ እዩ።

“እንጀራ”ን፡ “ጣይታ”ን፡

ብአጠቃላይ ዘረባ፡ “እንጀራ” ወይ “እንጌራ” ክበሃል ኮሎ ኩሉ ዓይነት መግቢ ማለት እዩ። መግቢ ከአ “ጣይታ”፡ “ቕጫ”፡ “ብርኩታ” “ገዓት”፡ “ሃንዛ” (“ምልሶ”) “ሸልጾ”፡ “ሕልበት”፡ “ብራሕ”፡ ወዘተ የጠቓልል። “ጣይታ” ግን እታ ኩልና እንፈልጣን ዕጽፍጽፍ እንዳበለት ዘዕበየትናን፡ ተለዊሳ፡ ቦኺዳ፡ ብማይ ላፋ ተቐጢና ኣብ ሞነጎ ተሰንኪታ ቡቲ ብዙሓት ኣዲንታ እንዳጠመትና ንሰሃላ መግቢ እዩ። ካብ ክልተ ንላዕሊ “ጣይታ” ከአ **“ጠባቱ”** ድኡምበር **“ጣይታታት”** ኣይበሃልን።

“ብጣዕሚ”ን፡ “ኣዝዩ”ን፡

ኣብ ኩሉ ከም ንዕዘቦ ነዛ **“ብጣዕሚ”** እትብል ቃል ዝጥቀሙ ኤርትራውያን ኣያሎይ እዮም። እንተሰተብሂልና ከአ መብዛሕትኦም ኣብ ግዜ ግዝኣት ኢትዮጵያ ዝተወልዱ ወይ ከአ ናይ ኣምሓርኛ ወይ ትግራይ ጽልዋ ዝነበሮም ሰባት እዮም። ካብ ናይ ኣምሓርኛ **“ብጣም”** ትብል ቃል ከለ ተጋሩ ዝጥቀሙላ እያ ነይራ። ዝኾነኹይኑ፡ (**“ብጣዕሚ”** ጽቡቕ ኣሎ) ዘይኮነስ፡ (**“ኣዝዩ”** ጽቡቕ ኣሎ) ወይ ከአ (**“ኣመና”** ጽቡቕ ኣሎ) ወይ ድማ (**ምሓር** ጽቡቕ) እዩ እቲ እናም ኣበሃህላ። ከምኡ’ውን ገለ ሰባት (**“ማራ”** ጽቡቕ ኣሎ) ዝብሉ ኣለዉ ብሕልፊ ኣብ ከተማታት ዝግበዩ። እንተኾነ እዚኡ’ውን ናይ ትግርኛ ቃል ኣይኮነትን።

ንእግረመገደይ **“ንኡድ”** (Excellent) ትብሃል ናይ ትግርኛ ቃል ኣብ ሷታትን ጿታትን ኣብ ኣባይተ ትምህርቲ መንግስቲ ኤርትራ መግህራንና ካብ ዝጥቀሙለን ዝነበሩ ሓንቲ ከም ምጃና መጠን፡ ሎም ቅነ እንዳሃስሰሰት ትኹይድ ዘላ ኮይኑ ይስመዓኒ። ክትሃስስ የብላን በሃላይ እዩ።

“ናጸነት”ን፡ “ናጸነት”ን ንኣብነት፡

“ናጸነት” ድኡምበር **“ናጸነት”** ቅኑዕ ትግርኛ ኣይኮነን።

“ሰሕተት”ን፡ “ጌጋ”ን ንኣብነት፡

“ጌጋ” ድኡምበር **“ሰሕተት”** ቅኑዕ ትግርኛ ኣይኮነን።

“ትኸክል”ን፡ “ቅኑዕ”ን፡

(ኢብራሂም **“ትኸክል”** ኣሎኻ) ዘይኮነስ፡ (ኢብራሂም **“ቅኑዕ”** ኣሎኻ) ወይ ኢብራሂም **“ጽቡቕ”** ኣሎኻ) እዩ ዝብሃል።

“ሓፍተይ”ን፡ “ሓብተይ”ን

ንኣብነት፡ ሳራ **“ሓብተይ”** ወይ **“ሓውተይ”** ድኡምበር ሳራ **“ሓፍተይ”** ቅኑዕ ትግርኛ ኣይኮነን።

“ስልጠና”ን፡ “ምልመላን

“ስልጠንና” ቅኑዕ ትግርኛ’ኳ እንተኾነ፡ ናይ **“ድንቅርና”** ኣምር ስለ ዘለዎ፡ ኣብ ክንዲ

“ስልጠንና” - **“ተመልሚልና”** ወይ ከአ **“ተማሂርና”** ይምረጽ።

“ተቓኒዑ”ን፡ “ተኻይዱ”ን

ንኣብነት፡ ኣኼባ **“ተኻይዱ”** ድኡምበር **“ተቓኒዑ”** ቅኑዕ ትግርኛ ኣይኮነን።

“እንተሃልዩ”፣ **“እንተላልዩ”**፣

ንአብነት፣ “አብ መውዳእታ ዝዛረቦ ነገር **“እንተላልዩ”** (**“እንተ’ልዩ”**)... ድኣምበር **“እንተሃልዩ”** ኣይበሃልን። ምኽንያቱ

- እንተሃልዩ**፣ ናብ 1) **“ሃላይ”** (ዓዋን) ወይ ከአ
- 2) **“ዘይከደ”** ወይ **“ዘይሞተ”** ወይ ከአ **“በሂወቱ ዘሎ”** ገጹ ስለዘምርሑ!

“ምናልባት”፣ **“ምናልባሽ”**፣

“ምናልባሽ” እምበር **“ምናልባት”** ንጎረቤትና ሺፋ ይግበረሎም

“መጀመርያ”፣ **“መጀመርታ”**፣

“መጀመርታ” ዘይተማትእ ቃል ትግርኛ እያ። **“መጀመርያ”** ንጎረቤትና ንሓድገሎም

“መጨረሻ”፣ **“መውዳእታ”**፣

“መውዳእታ” ዘይተካትዕ ቃል ትግርኛ እያ። **“መጨረሻ”** ውን ሽፋ ይግበረሎም

“ቀበሌ”፣ **“ምምሕዳር”**፣ **“ፈሊጡ ዘጽቀጠሱ፣ መድፍዕ ነይንቕንቕ”** እንድዩ ዝተባህለ!

“ተሽከረከርቲ”፣ **“ተንቀሳቅሱቲ”**፣

“ተንቀሳቅሱቲ” እምበር **“ተሽከርከርቲ”** ቋንቋና ኣይኮነን።

“መንገዲ”፣ **“መገዲ”**፣

(**“መገዲ”** ምስ ወዲ ዓዲ) ድኣምበር (**“መንገዲ”** ምስ ወዲ ዓዲ) ኣይኮነን ዝበሃል

“አውቶቡስ ቀጠና”፣ **“ምውፋር አውቶቡሳት”**፣

“ምውፋር አውቶቡሳት” እምበር **“አውቶቡሳት ቀጠና”** ቋንቋና ኣይኮነን።

“መነሃርያ”፣ **“ቀንዲ መገዲ”**፣

“ቀንዲ መገዲ” ወይ ከአ **“ጐደና”** ወይ ውን ምናልባሽ **“መገደ’ርባዓ”** እምበር **“መነሃርያ”** ወይ **“አውራ ጐደና”** ኣይናትናን።

“ተሳፊርቲ” አውቶቡስን **“ተሰቕልቲ”** አውቶቡስን

“ተሳፊርቲ” አውቶቡስ ዘይኮነስ **“ተሰቕልቲ”** ወይ **“ሰረርቲ”** አውቶቡስ እዩ ዝበሃል።

“ዘወርድ ሰብ ኣሎ” ድኣምበር **“ወራጅ ኣሎ”** (ካብ አውቶቡስ) ኣይግድን።

“ፈንጂ”፣ **“ንታጐ”**፣

“ንታጐ” ወይ **“ንተጐቲ”** እምበር **“ፈንጂ”** ወይ **“ፈንጂታት”** ቋንቋና ኣይኮነን።

“አዳምጹ”፣ **“ስምዑ”**፣

“ስምዑ” ወይ **“ጽን በሉ”** ድኣምበር **“አዳምጹ”** ትግርኛ ኣይኮነን።

“መሰናድኦና”፣ **“መደብና”**፣

“መደብና” እምበር **“መሰናድኦና”** ኣይቃልናን።

“ፈተና”፣ **“መርመራ”**፣

(ናይ ቁጽሪ **“መርመራ”** ኣሎኒ’ምበር)፣ (ናይ ቁጽሪ **“ፈተና”** ኣሎኒ) ኣይበሃልን።

“ንምሳሌ”፣ **“ንአብነት”**፣

እቲ ቅኑዕ ትግርኛ **“ንአብነት”** ወይ ከአ **“ንመረድኡ”** እዩ ዝበሃል፣ **“ንምሳሌ”** ኣይናህናን።

“ሽልማት”፣ **“ብልጫ”**፣

ከም ልምዲ ንጥቀመሉ **“ብልጫ”** ድኣምበር **“ሽልማት”** ኣይኮነን። **“ሽልማት”** (ሽልማት) ደቂ ኣንስትዮ ንመጋዮጺ (መመላኸዲ) ዝጥቀማሉ እዩ።

“ሓያል”ን፣ “ብርቱዕ”ን፣

እዚአኳን ናይ ብሓቂ ጸገም’ያ ንምብራህ! ዝኾነ ኾይኑ “ሓያል” ን”አካላዊ ሓይሊ ብተነጻጽጎ (singularity)” ከም ቅልጽም (ወይ ቆይቶ) ወይ ሓይሊ መኻይን (Machinery like hydraulic power) ክገልጽ ከሎ፣ “ብርቱዕ” ወይ ብርታዕ ግን ንባህርያዊ ተርእዮ (nature) ዝገልጽ እዩ። (ንመረድኢ ብርቱዕ ንፋስ፣ ብርቱዕ ውሕድ፣ ብርቱዕ ዋዒ (ሙቐት) ወይ ከአ ብርቱዕ (ተሪር) ዓቕብት (ዓቕብ) ክበሃል ይከኣል። ንኣብነት ኣብ ክንዲ (“ኣብሻውል” “ሓያል” ጋንታ እያ)፣ ምባል (“ኣብሻውል “ብርቱዕቲ” ጋንታ እያ) ይምረጽ። ነፍሲወከፍ ተጻዋታይ “ሓያል” (ሓይሊ ዘለዎ) ክኸውን ይኸእል። ብኸእለቱ (ዓቕሙ) ግን ብርቱዕ ወይ ንፋዕ ተጻዋቲዩ ዝበሃል።

“ጎበዝ”ን፣ “ንፋዕ”ን፣

ብዝኾነ ሚዛን ጸብለልትነት ዘርእዮ(ት) “ንፋዕ”(“ንፍዕቲ”) እምበር **“ጎበዝ” ናይ ዕድመ አምር’ውን ስለዘለዎ ይንፋዕ ኣይንፋዕ ብዘዩገድስ “ጎበዝ” ኣይበሃልን።**

ንእግረመገደይ፣ “ጎበዝ”ን፣ “ጐበዝ”ን ብማዕረ ክንጥቀመለን ዝከኣል እመስለኒ።

“ዝባእሰ”ን “ዝገደደ”ን

(ዝገደደ ኩነታት) ድኣምበር (ዝባእሰ ኩነታት) ኣይበሃልን

“ክሸራሸር”ን “ክዛወር”ን

(ክዛወር ከይዱ) ድኣምበር (ክሸራሸር ከይዱ) ኣይናህናን

“ኣረፍተ ነገር”ን “ምሉእ ሓሳባት”ን

ብቋንቋ ትግርኛ (sentence) “ምሉእ ሓሳባት” እዩ ዝበሃል። **“ኣረፍተ ነገር”**

ኣይናትናን።

“ዝተጸወተኦ ተራ”ን፣ “ዘበርከተኦ ግደ”ን

እዚ’ሞ ፈጸምካ ክትቅበሎ ዘይከኣል ናይ ቋንቋ ስግንጢር’ዩ። ንኣብነት (ኣዴታትናን ደቂ ኣንስትዮ ኣሓትናን ንምክልኻል ሃገርና “ዘበርከተኦ ግደ”) ወይ ከአ **“ኣእጃመን ኣበርኪተን”** እምበር **“ዝተጸወተኦ ተራ”** ኣይግድን። ክትሰምዖኳ ኣይጠዑም!

“ሸንት ቤት”ን፣ “ዓይኒ ምድሪ”ን፣

ኣብ ክንዲ **“ሸንት ቤት”** “ዓይኒ ምድሪ” ወይ ከአ **“ሸቓቕ”** ክበሃል ይግባእ።

“ጸዊዑ”ን፣ “ተላብዩ”ን፣

ኣብ ክንዲ **“ጸዊዑ”** “ተላብዩ” ወይ **“ኣተሓሳሲቡ”** ወይ ከአ **“ኢሉ”** ክበሃል ይምረጽ።

“ኣደባባይ”ን፣ “ሜዳ”ን፣

ኣብ ክንዲ **“ኣደባባይ ኤርትራ”** “ሜዳ ኤርትራ” ክበሃል ይግባእ።

“መስከረም ሓደ”ን፣ “ሓደ መስከረም”ን፣

ኣብ ክንዲ **“መስከረም ሓደ”** “ሓደ መስከረም” ወይ ከአ **“ባሕቲ መስከረም”** ክበሃል ይግባእ።

፩ይ አጠቃቅማን አጸሓሕፋን ግዜን ዕለት

“ወርሐ ሓደ”ን “ጥሪ”ን

ዋላኳ ናይ ፈረንጂ አዋርሕ ምስቲ ናይ ግእዝና ዘይሰማማዕ እንተኾነ፡ ብሓፈሻ ግን ምስ ናይ ፈረንጂ አቆጻጽራ ዝዳረጋ አሰማት አዋርሕ አሎዎና። ስለምንታይ አዋርሕና ብአሃዝ ክጽወዓ ተባሂጉ፤ ስለዚ **“ወርሐ 3”** ዘይኮነሱ፡ **“መጋቢት”** ምባል ይቐልልን ይምዕርግን።

ንእግረመገደይ ወርሐ **“የካቲት”** ዘይኮነሱ ወርሐ **“ሰካቲት”** ከምዝኾነት ንገልጽ

“ግንቦት ፳፬”ን፡ “፳፬ ግንቦት”ን

ክልቲኡኳ ሓደ ትርጉም እንተለዎ፡ **“፳፬ ግንቦት”** እዩ እቲ ቅኑዕ ትግርኛ። **ግንቦት ፳፬** ናይ ባዕዲ ስነቕርጺ ዝሓዘዩ።

“ጊዜ”ን “ግዜ”ን፡

ካብ **“ጊዜ”** ኢልካ ምዝራብን ምጽሓፍን **“ግዜ”** እዩ ኣቲ እሩም ኣዘራርባን አጸሓሕፋን።

“ኣብ ሰዓታት ናይ ንግሆ”ን፡ “ንግሆ”ን፡

“ኣብ ሰዓታት ናይ ንግሆ” ዘይኮነሱ፡ **“ንግሆ”**፡ ወይ **“ረፍዲ”** ወይ **“ረፍድ”** ማለት እኹል ጥራይ ዘይኮነሱ እሩም ኣበሃህላ እዩ።

“ካብ ሰዓታት ናይ ምሸት”ን፡ “ምሸት”ን

“ኣብ ሰዓታት ናይ ምሸት” እዚውን ከምኡ፡ **“ኣጋ ምሸት”**፡ ወይ ከኣ **“ምሸት”** ማለት እኹልን እሩምን ኣበሃህላ እዩ። ፍሉይ ግዜ ንምግላጽ ከኣ **“ሰዓት ፲ ቅ.ቐ.”** ወይ ከኣ **“ኣብ መንፃ ሰዓት ፪ን ሰዓት ፬ን ድ.ቐ.”** ወይ ድማ **“ድሕሪ ሰዓት ፫ ድ.ቐ.”** ወይ **“ፍርቂ መዓልቲ”** ወይ ከኣ **“ንፍርቂ ለይቲ ርብዒ ኅደል”** ምስ ዝበሃል ብዙሕ ምድንጋር ኣይፈጥርንዩ።

፪ይ አጠቃቅማን አሰማት (ትካላት)

“ጽሕፈት ቤት”ን “ቤት ጽሕፈት”ን

“ቤት ጽሕፈት” እምበር **“ጽሕፈት ቤት”** ቋንቋና ኣይኮነን። ንካብ ክልተ ንላዕሊ ብዝሒ ዘለወን ከኣ **“ኣብይተ ቤት ጽሕፈት”** እምበር **“ቤት ጽሕፈታት”** ኣይበሃልን።

“ቢራ ፋብሪካ”ን “ፋብሪካ ቢራን”ን

እንተኾነ **“ቤት ዕዮ ቢራ”** ክበሃል ምስተገበኣ፡ ግድን ናይ ፈረንጂ ቕርጺ ንጠቐም እንተባህለ ሽኣ **“ፋብሪካ ቢራ”** እምበር **“ቢራ ፋብሪካ”** ክብሃል የብሉን።

፫ይ አወጻጽኣ አሰማት (ደቕና)

ቕድም ሓሓሊፎም ኣይረኣዩን ነይሮምኳ ክበሃል ኢንተዘይተኻእሉ፡ ድሕሪ ናጽነትና ዝውለዓን ዝውለዱን ደቕና፡ ናይ ወጻእተኛታት ስም (ብሕልፊ ናይ ኣመሪካውያን) ስም ምውጻእ ከም ሞዳ ተወሲዱ ብዘሕፍር መልክዑ ይስዕርር ብምህላው፡ ናይ ቡሓቂ ንወለዲ ዓገብ ዘብል ኩነታት ምኳኑ ከይጠቐስክዎ ክሓልፍ ኣይደልን። እቲ ንዓይ ዝገረመኒ፡ ኣብ ጭው ዝበለ ገጠር ትነብር ዘመድና ንንላ **“ሱዚ”** ኢላ ምስማያ እዩ! ንሪኣን ንዕዘቦን ከም ዘሎና ከኣ፡ ወለዲ ብዘይ ገለ ሕንክት ንውላዶም **“ሞናሊዛ”**፡ **“ዴቦራ”**፡ **“ሀንሪ”**፡ **“ካቲ”** ክንደይ ኣረይ መረይ’ሞ ዘይሰማዕና! እቲ ናይ ገዛእ ርእሰና ውርሻሽ ኣንታይ ስለ ዝገደሎዩ፡ ንዕኡ ዕሽሽ ኢልና ናብ ናይ ባዕዳውያን ሽም ነቶም ኣፍ ዘዩውጽኡ ደቕና ዝመረጽናሎም፤ ኣመሪካውያን ወይ ካልኣት ባዕዳውያን ደኣ **“ኣልማዝ”**፡ **“ፍረውይኒ”**፡ **“ኣሃሚት”**፡ **“ወሓዚት”**፡ **“ወጋሕታ”**፡ **“ባና”**፡ **“ሂወት”** ራህዋ፡ ኢሎም ንደቆም ዘይስዩሙ፤ ዓገብ ወለዲ! ዘይናትና ናትና ክሽውን ኣይክእልንዩ ኣይንደልዮን ከኣ፡ ፋይዳ ስለዘይብሉ!